HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לימא קסברי אחרים [א] אינה לשחיטה אלא בסוף וכדרבא דאמר רבא עדיין היא מחלוקת הילכך הקדים מולין לערלים מולין חיילי ערלים לא חיילי הקדים ערלים למולין ערלים חיילי מולין לא חיילי אמר [ב] רבה לא לעולם קסברי אחרים [א] ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף והכא במאי עסקינן כגון שגמר בלבו לתרווייהו בין למולין בין לערלים והוציא בפיו לערלים ולא הספיק לומר למולין עד שנגמרה שחיטה בערלים ובהא פליגי דר"מ סבר לא בעינן פיו ולבו שוים ורבנן סברי בעינן פיו ולבו שוים וקסבר ר' מאיר לא בעינן פיו ולבו שוין ורמינהו [ג][ב] המתכוין לומר תרומה ואמר מעשר מעשר ואמר תרומה [ג] או שאיני נכנס לבית זה ואמר לזה שאיני נהנה לזה ואמר לזה לא אמר כלום עד שיהו פיו ולבו שוין אלא אמר אביי רישא דאמר סימן ראשון למולין וסימן שני אף לערלים דבסימן שני נמי פתיכי ביה מולין סיפא דאמר סימן ראשון לערלים סימן שני למולים דבסימן ראשון הא לא פתיכי ביה מולין ור' מאיר לטעמיה דאמר [ד] מפגלין בחצי מתיר ורבנן לטעמייהו דאמרי [ד] אין מפגלין בחצי מתיר:

מתני' [ה][ו] השוחט את הפסח על החמץ עובר בלא תעשה ר' יהודה אומר אף התמיד רבי שמעון אומר [ז] הפסח בארבעה עשר לשמו חייב ושלא לשמו פטור [ח] ושאר כל הזבחים בין לשמן ובין שלא לשמן פטור [ט] ובמועד לשמו פטור שלא לשמו חייב ושאר כל הזבחים בין לשמן בין שלא לשמן חייב חוץ מן החטאת ששחטו שלא לשמה:

גמ' אמר רבי שמעון בן לקיש לעולם אינו חייב עד שיהא החמץ לשוחט או לזורק

וכדרבא. בפ"ב דזבחים (א): **עדיין היא מחלוקת.** גבי תפוס לשון ראשון דאיפלגי בה ר' מאיר ור' יוסי באומר הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה דברי רבי מאיר דתפוס לשון ראשון רבי יוסי אומר דבריו קיימים דאף בגמר דבריו אדם נתפס ואיבעיא להו אמר חציה עולה וחציה שלמים מי מודה בה ר' מאיר או לא מי אמרינן טעמא דרבי מאיר משום דנמלך הוא וכיון דחל שם עולה תו לא פקע אבל כי אמר לחצאין ליכא למימר הכי או דילמא כיון דפשטא ביה קדושת עולה ברישא תו לא חיילא קדושת שלמים ואמר אביי בהא ודאי מודי ר"מ רבא אמר עדיין היא מחלוקת ואותביה רבא לאביי מהשוחט את הזבח לאכול כזית בחוץ כזית למחר דקא פליג ר' יהודה אדרבנן ואמר כר' מאיר תפוס לשון ראשון דקאמר זה הכלל כל שמחשבת זמן קדמה למחשבת מקום פיגול וחייבין עליו כרת לא שנא בעבודה אחת ולא שנא בשתי עבודות שחישב בעבודה שניה מחשבת פסול בתר מחשבת פיגול לא מפקע ליה מיד פיגול דתפוס לשון ראשון ורבנן סברי אף בגמר דבריו הוא נתפס והויא לה בחדא עבודה עירוב מחשבות ולא קרב המתיר כמצותו ואנן בעינן דלא ליהוי ביה פסול אחרינא דהרצאה כתיב ביה אלמא מאן דאית ליה תפוס לשון ראשון אפילו לחצאין אית ליה דהא זיתי טובא יש בזבח ופליג ר' יהודה ואמר ליה אביי מי סברת אינה לשחיטה אלא לבסוף וחדא מחשבה היא ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף כו' וכגון דאמר סימן ראשון חוץ לזמנו ושני חוץ למקומו ור"מ סבר מפגלין בסימן אחד מכלל דרבא דאותביה מהא ס"ל אליבא דר' מאיר ור' יהודה דאינה לשחיטה אלא לבסוף וכולה מחשבה בסוף שחיטה הואי והוה ליה חדא מחשבה ונמלך ליכא למימר דהא בשני זיתים חישב ואפילו הכי פליג. והיינו דאמרינן הכא לימא קסברי אחרים אינה לשחיטה אלא לבסוף וכל מחשבת שחיטה לא מהניא אלא אם כן חישב בגמרה וכדרבא דאמר התם עדיין היא מחלוקת באומר לחצאין וע"כ אית ליה לרבי מאיר אינה לשחיטה אלא לבסוף ואחרים היינו ר"מ הילכך בגמר שחיטה אין שהות לומר שני דברים והיכא דהקדים מולין לערלים בסוף שחיטה מולין חיילי כולה הקדים ערלים למולין ערלים חיילי כולה והוה ליה כולה ערלה ופסלה: **והכא במאי עסקינן.** דקתני הקדים ערלים למולין פסול כגון שגמר בלבו להוציא מולין אחר ערלים ולומר לערלים ולמולין. כל מחשבה דקדשים מוציא בפיו הוא: **לא בעינן פיו ולבו שוין.** והלך אחר פיו ואיכא כולה ערלה ואע"פ שלא היה בלבו אלא למקצתה: **שאיני נהנה לזה.** לאיש הזה: **לא אמר כלום.** וסתם משנה היא ור"מ היא: **סימן שני אף לערלים** גרסינן. בסימן ראשון לא היה דעתו אלא למה שהוציא בפיו ובסימן שני היה מוסיף על מחשבתו הילכך כי הקדים ערלים למולין נגמר סימן ראשון בערלים: **ור' מאיר לטעמיה דאמר.** במנחות מפגלין בחצי מתיר דתנן(ט) פיגל בקומץ ולא בלבונה בלבונה ולא בקומץ כלומר חישב בהקטרת האחד על מנת לאכול מן השיריים למחר ר"מ אומר פיגול וחכ"א אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר: **יש פיגול.** במחשבת חצי מתיר והאי חצי מתיר הוא דשחיטה בשני הסימנין היא: (י)**פתיכי.** מעורבין: **מתני' השוחט את הפסח על החמץ עובר בלא תעשה.** דלא תשחט על חמץ וגו'(כ): **אף התמיד.** של בין הערבים דערב הפסח ששחטו על החמץ וטעמא יליף בגמ'(ל): **ר"ש אומר הפסח בי"ד.** ששחטו על החמץ: **לשמו חייב.** משום לא תשחט על חמץ דפסח כשר הוא ושחיטה ראויה היא (ושמה שחיטה): **ושלא לשמו פטור.** דפסול הוא ושחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה. והכי אית ליה לר"ש בכל דוכתי בכיסוי הדם (חולין דף פה.) ובאותו ואת בנו (שם פא:) ובתשלומי ארבעה וחמשה (ב"ק דף ע.): **ושאר כל הזבחים.** ששחטן בי"ד לאחר חצות על החמץ בין לשמן ושלא לשמן ואע"ג שכשירין הן כדתנן (זבחים דף ב.) כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשירין: **פטור.** כדמפרש בגמ'(מ) בעידנא דמחייב אפסח לא מיחייב אשאר זבחים: **ובמועד.** בתוך הפסח אם לשמו שחטו לפסח על החמץ פטור מלא תשחט דפסח שלא בזמנו לשמו פסול והויא לה שחיטה שאינה ראויה: **שלא לשמו.** אלא לשם שלמים: **חייב.** דלהכי קאי והויא לה שחיטה ראויה וחייב משום לא תשחט בהדי לאו דלא יראה ולא ימצא ואיכא מלקות נמי דשחיטה: **ושאר כל הזבחים.** ששחטן במועד על החמץ: **בין לשמן בין כו' חייב.** דהא כשירין הן ובגמ'(נ) מפרש דקרא אשאר זבחים נמי אזהר: **חוץ מן החטאת ששחטה שלא לשמה.** דפסולה היא כדתנן בזבחים (שם) חוץ מן הפסח והחטאת וטעמא משום דכתיב בשחיטה חטאת היא מעוטה היא ולא הנשחטת שלא לשמה: **גמ' עד שיהא החמץ לשוחט כו'.** ואע"ג דכתיב על חמץ סתמא אם היה חמץ לאחד שאינו מבני חבורה ואפילו ישנו עמו בעזרה ואלו השוחטין פסחיהן רואין אותו והתרו בהן אין עוברין כדמפרש לקמיה [ע"ב] מדכתיב לא תשחט ולא ילין(ס) כל שישנו בהלנה ישנו בשחיטה ואם יש לא' מהן כולן עוברין: **לזורק.** הדם דזריקה נמי איתרביא במכילתא(ע) מדם זבחיך(פ):

בעל

לימא קסברי אחרים אינה לשחיטה אלא לבסוף וכדרבא וכו'. בפ' שני דזבחים (ד' ל.) פליגי אביי ורבא אליבא דר"מ דאביי אמר בלחצו' מודה ר' מאיר ורבא אמר עדיין היא מחלוקת והתם נמי סבר ר' מאיר תפוס לשון ראשון ולחצות מפרש בקונטרס חציה תמורת עולה וחציה תמורת שלמים [א] ונראה כפירוש ר"ח דמפרש לחצות לחצי היום יחולו שניהם וקאמר אביי דהתם מודה ר"מ כיון דבשעת אמירה אינם חלים ולחצי היום יחולו שניהם ורבא סבר דאפילו התם פליג רבי מאיר כמו בשחיטה דאינה אלא לבסוף דאין כאן אלא מעשה אחד לחול לשניהם ולר' מאיר חייל קמא ולהכי לערלים ולמולים ערלים חיילי דאמרינן תפוס לשון ראשון אבל אי ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף כיון שיש שהות לשניהם לחול חיילי תרווייהו ולא אמרינן תפוס לשון ראשון אלא דוקא אי אמרינן אינה לשחיטה אלא לבסוף דאין להם שהות לחול לשניהם כדפרי' ולא דמי לתמורת עולה ותמורת שלמים דיותר אמרינן תפוס לשון ראשון כי לא אמר לחצות שיש לשניהם שהות לחול מכי אמר לחצות דהתם כיון דאמר תמורת עולה ואפילו חציה פשטה בכולה ותו לא מצי חייל תמורת שלמים אבל מולים וערלים כי אמרי ישנה לשחיטה כו' הואיל ויכולים לחול זה אחר זה חיילי תרווייהו אף על גב דסבירא ליה בעלמא תפוס לשון ראשון: **ולא הספיק לומר למולים כו'.** תימה לרשב"א א"כ מאי איריא דקתני הקדים מולים לערלים אפילו הקדים ערלים כשר אם הספיק לומר למולים קודם גמר שחיטה:

רבי מאיר סבר לא בעינן פיו ולבו שוין. מכאן מדקדק ר"י דהא דקרי בכל דוכתי (ג)פיגול פסול מחשבה לאו דוקא דאינו פיגול עד שיוציא בשפתיו דאי במחשבה תליא מילתא בשלא הספיק לומר למולים אמאי פסול לר' מאיר הלא גמר בלבו נמי לומר למולים: **המתכוין לומר תרומה כו'.** אפילו אי דברים שבלב לא הוו דברים גבי ההוא דזבין לניכסי' אדעתא למיסק לארץ ישראל ובעידנא דזבין לא אמר (קדושין דף מט:) התם אינו טועה בדיבורו [ב] אבל הכא דברים שבלב הם ומה שהוציא בשפתיו אינו כלום לפי שטעה בדיבורו [ג](ק): **וסימן שני אף לערלים דפתיכי מולין וכו'.** וא"ת א"כ אמאי קאמר הקדים מולין אפילו לא הקדים נמי אלא ששחט סימן ראשון למולים ולערלים וכן שני ואומר ר"י דקמ"ל דאפילו לא פירש אף לערלים אלא ששחט שני לערלים סתמא כיון ששחט סימן ראשון למולים מסתמא אף לערלים קאמר וכן בסיפא דקתני ערלים למולים פסול אפילו הקדים מולין פסול אם פירש שני לערלים דוקא אלא הא קמ"ל דאע"פ ששחט סימן ראשון לערלים סתם לא אמרינן כיון ששחט סימן שני למולים גלי אדעתיה דבסימן ראשון אף לערלים קאמר וכשר: **השוחט פסח על החמץ עובר בלא תעשה.** אומר ריב"א דהפסח כשר דהא לא שנה עליו הכתוב לעכב (י) [ד] ובתוספתא דמכילתין (פ"ד) תניא בהדיא השוחט את הפסח על החמץ בי"ד עובר בלא תעשה והפסח עצמו כשר ויוצא בו ידי חובתו בפסח:

או

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"א מהל' פסולי המוקדשין הל' יח ופ"ד מהל' שחיטה הל' יג]:

כח ב מיי' פ"ד מהל' תרומות הל' טז טוש"ע י"ד סימן שלא סעיף מה:

כט ג מיי' פ"ב מהל' שבועות הל' י"א סמג לאוין רמא טוש"ע י"ד סימן רי סעיף א:

ל ד מיי' פט"ז מהלכות פסולי מוקדשין הל' ח:

לא ה מיי' פ"א מהל' ק"פ הל' ה:

רבינו חננאל

נימא קסברי אחרים אינה לשחיטה אלא לבסוף, וכי אמר הריני שוחט למולין ולערלים אסוף שחיטה קא מכוון דאמר הריני שוחט, ואינה לשחיטה אלא לבסוף ובסוף שחיטה חלו נמולים, ולא אשתייר רווחא לערלין למיחל, לפיכך הפסח ההוא כשר. וכדרבא דאמר עדיין היא מחלוקת. ועיקר דהא שמעתא דרבא בשחיטת קדשים פ"ב דתנן הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה דברי ר' מאיר, ר' יוסי אמר אם לכך נתכוון וכו', איבעיא להו הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים לחצות מאי, אמר ר' מאיר מי אמרי' בהא מודי רבי מאיר דכיון דאית ליה רווחא מהשתא ועד לחצות חיילן תרוייהו, או דלמא בהא נמי פליג רבי מאיר משום דלאימת חיילא לכי מטיא חצות, הא בההיא שעתא חיילה לה תמורת עולה ולית לה לתמורת שלמים רווחא למיחל. אמר אביי היא היא, רבא אמר בהאי נמי פליג ר' מאיר משום דלאימת חיילא לכי מטיא חצות, ההיא עת רחקה, הא בההיא שעתא חילה לה תמורת עולה ולית ליה לתמורת שלמים רווחא למיחל. **אמר רבא לעולם קסברי אחרים ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף** ובגמר בלבו למולין ולערלים והוציא בפיו לערלים, דלא הספיק לומר למולין עד שנגמרה השחיטה לערלים. **דרבי מאיר סבר לא בעינן פיו ולבו שוין**, אלא כיון שהוציא בפיו ערלים לא חיישינן במה שהיה בלבו, הילכך פסול. **ורבנן סברי בעינן פיו ולבו שוין. ומותיב אביי** המתכוין לומר תרומה ואמר מעשר מעשר ואמר תרומה, עולה ואמר שלמים, שאיני נכנס לבית זה ואמר לזה, נתכוין לומר שאיני נהנה לזה ואמר לזה לא אמר כלום עד שיהא פיו ולבו שוין. קשיא הדא מתני' לרבי מאיר, דהא סתמא היא וקיימא לן סתם מתני' רבי מאיר. **ופירק אביי** רישא כגון ששחט סימן ראשון למולין וסימן שני למולין ולערלים דפתיכי מולין בכולה שחיטה. **סיפא** דאמר סימן ראשון לערלים וסימן שני למולין ורבי מאיר לטעמיה דאמר מפגלין בחצי מתיר. וכיון ששני הסימנים מתירין הזבח, אם פיגל באחד מהן שהוא חצי המתיר הרי זה פיגול, כדתנן פיגל בקומץ ולא בלבונה בלבונה ולא בקומץ רבי מאיר אומר פיגול וחכמים אומרים אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר, ורבנן כיון דפתיכי מולין בהאי שחיטה אין מפגלין בחצי מתיר. וקימ"ל דבמפגלין בחצי מתיר פליגי. ירושלמי אין מחשבת אוכלין בזריקה מדרבא בשם ר' יוחנן שחטו לאוכליו לזרוק דמו שלא לאוכליו כשר. נעשה משעה ראשונה כמי ששחטו לאוכליו ושלא לאוכליו. רבי שמלאי אתא לגבי רבי יוחנן אמר ליה אלפני הגדה, אמר ליה מסורת בידינו מאבותינו שלא ללמד הגדה לא לבבליים ולא לבני דרום שהן גסי הרוח ומיעוטי התורה, ואתה נהרדעי ודר בדרום, ועוד מעט קטן. **מתני'** השוחט את הפסח על החמץ עובר בלא תעשה שנאמר לא תזבח על חמץ דם זבחי [נ"א: לא תשחט על חמץ דם זבחי]. רבי יהודה אומר אף התמיד מדכתיב זבחי. רבי שמעון אומר הפסח בארבעה עשר לשם פסח חייב, שלא לשמו כיון שנפסל אינו עובר עליו משום שוחט על חמץ דשחיטתו לאו שחיטה היא וכן שאר דבריו זה כללם. אמר רבי שמעון בן לקיש לעולם אינו חייב עד שיהא חמץ לשוחט או לזורק,

מסורת הש"ס

א) [זבחים ל. ב"ק עב. חולין כט: לז. קכח.], ב) גי' רש"ל רבה [וכ"ה בר"ח וגורס רבא לקמן גבי פ"ג (מ"ח)], ג) תרומות פ"ג מ"ח, ד) מנחות טז. [יז. זבחים קי.], ה) מנחות עה:, ו) [ע' תוס' חולין פה. ד"ה ואלין דנין וכו' מה שהניחו בתימה], ז) [ע' תוס' יומא כט. ד"ה הלא אפילו], ח) חולין לו., ט) מנחות טז., י) [צ"ל לפני ד"ה ור'], כ) [שמות לד], ל) [לקמן סד.], מ) [שם], נ) [שמות לד], ס) [משפטים פרשה כ], ע) צ"ל זבחי, פ) [ע' תוס' ד"ה החושב], צ) [ועי' תוס' ב"מ מג: ד"ה רבא], ק) [ועי' תוס' ערכין ה. ד"ה אדם יודע שאין ערך לפחות מבן חדש כו'], ר) [ועי' תוס' תמורה ד: ד"ה רבא וכו' דבירושל' יש קרא להכשיר].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וכדרבא בפ"ב דזבחים. נ"ב דף ל' ע"א:

גליון הש"ס

מתני' השוחט את הפסח על החמץ. עי' שאגת אריה ובתשובת פני יהושע ח"א סימן י"ג:

מוסף רש"י

אינה לשחיטה אלא בסוף. אין השחיטה קרויה שחיטה אלא בסופה (חולין כט:). אין שחיטה נקראת אלא לבסוף, ונפקא מינה לענין המחשב בקדשים חוץ לזמנו או חוץ למקומו או מחשב שלא לשמן, אינה מחשבה אלא אם כן חישב בסוף שחיטה (ב"ק עב.). **ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף.** וכל כמה דאיכא מחשבה (שם). **מפגלין בחצי מתיר.** פיגל בקומץ ולא בלבונה, שהקטיר קומץ על מנת לאכול שיריים חוץ לזמנו, פיגול (זבחים קי.). פסול הוא דלא חזי (חולין ל.). **שלא לשמו.** לשם שלמים, חייב. דפסח לאחר זמנו קרב שלמים, וזה זבח כשר הוא (שם). **או לזורק.** הכהן הזורק (מנחות עח:).

מוסף תוספות

א. וקשה לר' א"כ היכי אמר אביי בהא ודאי מודה ר' מאיר והא בהדיא בתמורה בפ' כיצד מערימין (כו.) בגמרא פליגי ר' מאיר ור' יוסי בחציה עולה וחציה שלמים. תוס' שאנץ. ב. [ד]לא היה בדעתו להוציא בשפתיו יותר, אלא שאילולי הוה ידע שלא יעלה לא"י לא היה [מוכרם]. שם. ג. שלא היה מתכוין לומר מה שאמר. שם. ד. נ"א. תרי קראי כתיב חד לא תזבח על חמץ דם זבחי בפ' ואלה המשפטים ואידך לא תשחט על חמץ דם זבחי בפ' כי תשא ואע"ג דשנה הכתוב אין הקרבן נפסל בכך וגו'. שם.